

NOTISER

Karl-Olov Arnstberg & Anders Björklund:
Korvboken. Carlsson Bokförlag, Stockholm
2011. 182 s., ill. ISBN 978-91-7331-431-2.

Etnologin är ett märkligt ämne. Den lever ibland i takt med tiden, ibland kommer den i otakt. Och så plötsligt är den i takt igen. Det gäller åtminstone för den etnologi som sysslar med mat och måltid. Från att ha varit ett perifert fenomen, även inom etnologin, är nu intresset från media och allmänhet större än någonsin. När Karl-Olov Arnstberg och Anders Björklund gav ut *Korvboken* i sin första upplaga 1983 framstod den som en klassisk etnologisk räddningsaktion. Det gällde att dokumentera den traditionella korvtillverkningen i hemmen innan den förpassades till historiens sophög av livsmedelsindustrin och globaliseringen.

Att då intressera sig för att göra sin egen korv var lite mossigt, ett intresse som författarna såg sig behöva försvara. Idag måste varje innerstadsbo försvara om han *inte* kan göra sin egen korv, åtminstone om han är en man som arbetar med media. Korvbarer och charkuterier med färskkorv skjuter upp som svampar ur jorden i de hippa kvarteren i storstäderna, och bloggare utgjuter sig i det oändliga om kvaliteten på fjälster.

I en sådan tid måste naturligtvis *Korvboken* ges ut på nytt, i en uppdaterad upplaga. Förhoppningsvis kan den attrahera den nya generation som tagit korven till sitt hjärta att få lite kulturhistorisk fördjupning. Boken har också försetts med en hel del nya recept tack vare tillkomsten av internet som fungerar som ett aldrig sinande receptregister. Boken består av två delar, en inledande kulturhistorisk betraktelse över korvens vägar genom historien, och en avslutande receptdel, indelad efter olika korvtyper som färskkorv, blodkorv, torkad korv, kallrökt och varmrökt korv. Men även i bokens andra del får läsaren ta del av utdrag ur historiska och litterära källor som haft något att säga om korvtypen ifråga.

Det är en både lättläst och lättillgänglig bok, som leder till många befriande skratt, inte minst på grund av illustrationerna. Det faktum att endast Gud och slaktaren vet vad som finns i korven har uppenbarligen inspirerat

konstnärer och illustratörer under lång tid. Ibland hade man önskat lite mer fördjupning, både vad gäller källmaterial och analys.

Boken visar också på korvens klassresa. Då första upplagan skrevs var korv något för män i socialgrupp 3 enligt då tillgänglig statistik. Idag ser det annorlunda ut, men tyvärr har författarna inte fördjupat sig i utvecklingen de senaste åren. Det medför å andra sidan att man som läsare själv börjar reflektera över hur mycket som hänt med korven. Det gäller också stycket om barn och korv, där det hävdas att korv är barnens festmat framför annan, medan vuxna sällan festar på korv. Så är det inte längre. Tacos har för länge sedan passerat korven i popularitet bland de små, medan den däremot tagit sig in på vuxenvärldens finbord där man förplägas med små färskkorvar av obskyra styckningsdetaljer om man går in på en finkrog med välfylld plånbok.

Författarnas ord i inledningen att det finns en betydande diskrepans mellan de tjugo miljoner kilo korv som äts årligen i Sverige och korvens avtryck i den vetenskapliga litteraturen gäller fortfarande. Men för den fortsatta forskningen kommer *Korvboken* att utgöra en bra startpunkt, med en uppsjö av intressanta uppgifter att borra vidare i. Och *Korvboken* är inte heller i första hand avsedd att vara en vetenskaplig publikation, utan en entusiastisk skildring av ett födoämne som alltför många tittat snett på. Som sådan fungerar den utmärkt.

Håkan Jönsson, Lund

Klas Åmark: *Varför historia?* Studentlitteratur, Lund 2011. 103 s. ISBN 978-91-44-05719-4.

Floden av kultur- och samhällsvetenskaplig litteratur för våra högskoleutbildningar är strid. Det publiceras fler metodböcker än någonsin (?) men också, och framförallt, ämnes- och begrepps fokuserade introduktionsböcker. Dessa senare är en intressant kategori värd att reflektera över. Vilka behov möter de?

Eventuellt är de ett tecken på att kultur- och samhälls-

vetenskaperna har ett ökande krav på sig att argumentera för sin nytthet och till och med existens. Men deras plats i grundutbildningarnas litteraturlistor borde generellt sett vara givna.

Klas Åmark har åtagit sig uppgiften att svara på frågan *Varför historia?* Till skillnad från Peter Aronssons bok *Historia* (Liber 2011, se RIG 4/2011) som har en liknande målgrupp tar Åmark avstamp i den vetenskapliga disciplinen historia. Aronsson har till uppgift att skriva om historia i ett perspektiv som sträcker sig utanför historieämnets gränser.

Svaret på varför man ska läsa historia omfattar, med viss självklarhet, nödvändigtvis inte disciplinen historia. Det finns en rad andra ämnen som Åmark sorgfälligt undviker men som är historiska, t.ex. idéhistoria, etnologi, konstvetenskap och litteraturvetenskap. Sådana ämnen står i öppen dialog med historieämnet. De förändras i hög grad i förhållande till varandra. Som etnolog känner jag från mitt eget ämne dessutom igen en hel del som Åmark väljer att beskriva som ämnes-specifikt för historia.

Åmark ägnar ett kapitel åt ämneshistorik och ett om så kallade existentiella frågor och tar upp tro, kunskap, överlevnad och användning samt fördelning av resurser. Bokens intressantaste kapitel behandlar Linköpings blodbad. Åmark berättar ett par olika historier, ur olika

perspektiv om denna händelse. Vad händer med historien om man byter utsiktspunkt och betraktar den från olika synvinklar? Om man använder olika källor? Ställer andra frågor?

Liknande perspektivförskjutningar avslutar boken med ett avsnitt om historisk forskning om välfärdsstaten. Åmark pekar på två grundläggande teman som framträder vid studiet av välfärdsstatens historia – trygghet och tvång. Trygghetstemat är nära förknippat med begrepp som frihet och jämlikhet. Tvångstemat handlar inte så mycket om underordning och social kontroll.

Det är lite knepigt att sortera i Åmarks alla historiebegrepp. Historia är ett ämne. Det är det förflutna. Det är något som kan berättas och något som kan läsas. Historia kan enligt Åmark också vara en rekonstruktion, en återskapelse av ”en förgången verklighet”. I en passage skriver han att historia är frukten av historikers skapande och resterna från det förflutna. Det är ett klagande som kunde ha drivits litet mer konsekvent i boken.

Men hur var det, varför historia? Klas Åmark kokar ner svaret till frågor om hur mänsklig samlevnad har organiserats och hur samhälleligt överskott ska fördelas. Han konstaterar också hur svaren som springer ur den sortens frågor gärna genererar samhälleliga debatter.

Lars-Eric Jönsson, Lund